

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér.

A HAJDUHADHAZI ORTHODOX IZR. HITKÖZSÉG a kóser hús kímérésének kizárólagos jogát díjtalanul bérbé adja. Mészárosok küldjék be ajánlataikat Horovitz Sámuel hitközségi elnökhöz. Hajduhadház.

A KONYÁRI ORTH. HITKÖZSÉG elemista gyerekek tanítására, vallásos fiatal bóchert keres. *Hitközség, Konyár, Biharmegye.*

Értesítés!

Van szerencsém a n. é. Hölgyközönséggel tudatni, hogy az amugy is mérsékelt áraitam teljesen leszállítottam. Ezzel az árleszállítással lehetővé kívánom tenni, hogy a tisztelt hölgyek

gyakrabban vehessék igénybe a közismert elsőrangú női fodrászi tudásomat. A személyzetem továbbra is a kipróbált régi marad. Még külön kívánom a tisztelt hölgyek figyelmét művészi tartós hullámjaimra felhívni, amit a világhírű „GALLIA” készülékkel végzek.

Kiváló tisztellel

POCK KÁROLY
hölgyfodrász mester

V. Andrássy-ut 10. — Telefon Aut. 199-10.

ARSZABÁLY:

Ondolás P 1.50 Manicure P—80
Féjmossa „ 1.50 Hajszőkítés „ 8.—
Víz hullám „ 2.— Henna utánfestés 15.—
Hajvágás „ 1.20 Tartós hullám
Első hajvágás „ 3.— fürtönként „ 1.—

ארתה. כשר אף למחרת מן המחרת!

LAURANA WEISS PENSIO
fürdő, ABBAZIA mellett.

A legkellemebb tengeri nyaralóhely, gyönyörű szobákkal, balkonnal, kilátás a tengerre. — Elsőrendű orth. magyar konyha, melyet a vallásosságáról híres máramarosszigeti falműtűdős Reb Jákaj Grünwald, z. c. l. leánya vezet. Napi pensió 28—38 lira. Kérjen prospektust.

Kellemetlen hajszálak garantált, végleges és gyors kiirtása

a legújabb kezeléssel. Szepítő, pattanás és mindennemű szépséghibák kezelése. Szépségápoló szerek. — Quarc-fény. — Speciális hajfestés.

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. *Allást keresőknel* szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közölhetők.

HUSZONEGY esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. — Telefon. — cégnélküli levelezés.

KERESEK hugom részére, kinek üzlete kimutatás szerint havi 800 P-n felül jövedelmez. 40 körüli gyermektelen, szigorúan vallásos özvegyembert. Cím a kiadóban.

ÖZVEGY, fiatal nővérem férjhez menne tekintélyes hozománnyal. „Özvegy előnyben” jelígre kiadóhivatalba.

FÉRJHEZADNÁM unokámat tal mudban jártas fiatalemberhez. Hozomány, lakás teljes berendezéssel és biztos állás. Levelek „Cukorka szakmabeli előnyben” jelígre a kiadóba kéretnek.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít Meisels héber könyvkereskedés és tálliszszövőde, Rombach-u. 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyvek megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

LÖWINGER SÁMUEL, Kaba. Házasságközvetítő. megbízásokat elfogad.

MÉRLEGGÉPES könyvelő, magyar, német, héber, angol levelező, fa- és terményszakmában perfekt, nőtlen fiatalember azonnali állást keres. Drexler Dezső, Szendrő.

OKLEVELES orth. tanító Budapesten vállal 2—3 gyermeket teljes ellátásra. Szigorúan orthodox gondos nevelés. Gemöre és egyéb héber oktatás is. Kitűnő ellátás. Sonnenschein, V. Sas ucca 15.

KELLEMES HANGÚ, gyakorlott előimádkozó, vallásos bócher, jelenleg tanítói állásban, az őszi ünnepekre előimádkozói állást keres, csekély fizetésért. Pontos cím a lap kiadóhivatalában.

JÓ CSALÁDBÓL való zsidó fiút, 15—16 évest, tanoncnak felveszek. Aki négy polgárit végzett, előnyben részesül. Lessinger Ernő, Csehimindszent.

ELVÁLLALOK egy-két középiskolába járó gyermeket teljes ellátásra Debrecenben. Lakásom közvetlen a zsidó gimnázium mellett van, József kir. herceg ucca 80. sz. alatt. Fried Adolf, az orth. izr. elemi iskola igazgató-tanítója.

JELESEN érettségizett úriasszony, okleveles tanítónő, elemi és középiskolai tanuló korrepetálását vagy magántanítást elvállalja. Cím a kiadóban.

KELLEMESHANGÚ, fiatal kántor a nagyünnepekre állást keres. Cím a kiadóban.

KÜLÖNBEJÁRATU szoba egy-két fiatalembernek olcsón kiadó. Cím a kiadóban.

SIRKÖVEK minden kivitelben legolcsóbb gyári áron Schreiber Jakob villanyerőre berendezett sirközemében, Debrecen, Hunyadi utca 14. sz.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos
GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája
Budapest, VII., Kertész-utca 21.

Művészi parókák készítése!

SCHADEK ANTAL kozmetikai és műfodrász műtermében
Budapest, IV. Váci ucca 9. földemlet. (Corso-mozi ház) — Telefon Aut. 875-18.

אללגעמיינע יידישע צייטונג

ה'כ

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, VII., Sipucca 10. sz.
Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.
Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Somré-Sabosz Világkongresszus

Az öt világrész szombathú zsidóságának reményteli várakozásától kísérve nyitlik meg vasárnap Berlinben a Somré Sabosz Világkongresszus. Ez lesz talán az első olyan összejövetele a világ zsidóságának, mely nem egyetemes, általános zsidó problémák megoldására, hanem egy speciális vallási parancs védelmére ül egybe. Már ez a körülmény maga is mutatja, mily mélyen gyökerezik a zsidóság lelkében a sabosz fundamentális fontosságának tudata és igazsága annak a bölcseségek által felállított tételnek, hogy „a sabosz felér a Tóra összes többi törvényeivel”, s hogy ez ad tartalmat a zsidóság létének.

A zsidók mindenkori ellenségei is felismerték ezt és azért igyekeztek már a legrégebb idők óta kezdve tüzzel-vassal rést ütni a sabosz falán. Népünk tragikumai lennének, hogyha a régebbi korok zsidóságával szemben, mely még a vértanúság árán is megmentette legdrágább kincsét: a saboszt, a mi korunk nem találta meg a sabosz-védelem eszközeit, a gazdasági és szociális oldalról fenyegető veszedelem ellen. Ezen történelmi felelősség teljes súlyának felismerése hatja át a Somré Sabosz Világkongresszus összehívóit, kik a több év óta csodás kitartással folytatott felvilágosító és szervező munka után szükségét látták egy mindent átfogó és egybekapcsoló szerv létesítésének, mely irányítsa a saboszt vezető harc stratégiáját, keresse és kutassa a sabosz-védelem módszereit. Ebből a munkából ki kell venni minden ország zsidóságának a részét, de nem különváltan, a maga útján haladva, hanem egyesülve és magát a közös irányító szervek alárendelve. A mi mindent nivelláló korunkban ugyanis a gazdasági és szociális bajok olyan egymásba kapcsolódó

láncolatot képeznek az egész világon, hogy még a leghatalmasabb állami alakulat sem vonhatja ki magát hatásuk alól, még kevésbé helyezkedhetik velük szembe. Amit tehát a sabosz nagy kérdéseinek megoldásáért a siker reményében tehetünk, az is csak a világlégióban való összefogás jegyében történhetik.

Hála a néhány év előtt megmozdult erőteljes sabosz-propagandának, ma már nálunk is átment a közéletbe a sabosz-mentés munkájának fontossága és immár úgy egyesek, valamint a közösségek is teljes méltánnyal fogadják a hazai „Somré Sabosz” munkáját.

Amidőn most a világkongresszus összeül, köszöntsé a gyülekezettel szeretettel minden a saboszt lel-

kesedő testvérünk és szent óhajunk, hogy fakadjon üdv és áldás ezen összejövetelel az egész zsidóság számára. S.

*

Berlini jelentés szerint körülbelül 220 delegátus érkezésére számítanak a különböző országokból. A zsidó politikai élet különböző pártárgyalatai találkoznak itt. A lubawiczi rebbe és Schapiro kovnói főrabbi mellett ott lesznek pld. dr. Mirvisch (Chapetown, Délafrika), Rekanati (Saloniki); Jakob Rosenheim Aguda-elnök (Frankfurt) mellett Rabbi Meir Berlin Mizrachielnök nevét találjuk, stb. ... A hivatalos magyar orthodoxia, a mi speciális orthodox viszonyaink folytán nem vesz részt a mozgalomban.

Ötven-ötvenöt százalék

Az egész művelt világ aggódva s megbotránkozva fordul a lelkiismeretlen román terroristák pusztításai felé. Erdélyben, Bukovinában, Beszarábiában olyan dolgokat művelnek, amelyek megcsúfolják az európai állapotokról alkotott fogalmainkat. A jogbiztonság és államrend tilalomfáit perverz léhasággal elrugják; nyomukat vér, rombolás, pusztítás jelzi s telítve lesz a léghőmérséklet, reszketéssel, gyűlölettel és elkeseredéssel. Különösen közel érint bennünket a máramarosszigeti templom ellen elkövetett merénylet, amelyben gazság, gyávaság és i-tentelenség ördögiesen raffiniált módon akarta tönkretenni az áhítatos elmevédésnek szentelt hajlékot. S különös részvétellel fordulunk a zsidó Borsára felé, amelyet — immár be van bizonyítva — felgyújtottak kizárólag zavar-csinálás és rombo-

lás céljából. Mert ott társadalmi ellentétekről, osztálygyűlöletről szó sem lehet a máramarosi zsidó paraszt életstandardja miatt. Ez a zsidóréteg éppoly keserves verejtékezésel keresi kenyerét, mint a paraszt s életmódja ép olyan nyomoruságos mint környezetének vegetálása. Ennek az éhezésbe torkolló tengődésnek oka a nagy munkanélküliség, a paraszt nem keresi meg a kenyerét s ezért rá lehet bérni arra, hogy elkeseredettségében egynehány száz zsidó ház elégetésében lássa az ő éhség-problémájának megoldását. A kérdés veleje természetesen mélyebben rejlik, összefüggésben a romániai agrárpolitikával és gazdasági helyzettel, továbbá egyes hatóságok szervek mentalitásával.

Az elégedetlenségnek a zsidókra való áthárítása bevált módszernek látszik, de tulajdonképpen nagyon

Kitűnő minőségű
ארטה, כשר
HUTTER
Szarvas szappan

kapható minden fűszer- és festékkereskedésben. Gyártja a bpesti orth. hitközség rabbinátusának felügyelete alatt **Hutter József Szappangyár-Olajipar Részvénytársaság**
Budapest, VII. Erzsébet-körút 6.
 Telefon József 461-91, 92, 93 és 94

veszélyes, mert a villámhárító elromlik s a villám nem kérdezi hová csapjon. Romániában sem tudják, vajjon a borsai paraszt-izgatás a jobboldali vasgárda sovinizmusának vagy pedig kommunista agitációnak az eredménye.

Amit Romániában nem tudnak, azt egy Budapesten megjelenő, magát kereszténynek nevező antiszemita délutáni lap eldöntötte. Szerinte az egész ügy nagyon egyszerű, mert az itt számbajövő tények s tényezők egész közismert nevezőre hozhatók: a zsidók ötven-ötvenöt százalékos kamatot szedtek a parasztoktól s ez az oka a felújítási tüzeseteknek. Az, hogy ott járt a Genfben székelő zsidó népszövetségi csoport egy megbízottja, az csak fokozza az antiszemita lap tüzet s jól leszólja a Népszövetséget. Hogy a leszólás felhangzik-e a Népszövetségig, azt nem tudjuk, mi azonban egymás között — vagy egy ismertté lett szóval „in sich” — szégyeljük ezt a nívót, amely ezrek nyomorából s szerencsétlenségéből, egy, az egész művelt nyugatot foglalkoztató aférből csak egy demagóg frázis méregtűjét bírja kovácsolni. S e pontnál kezdjük szégyenleni magunkat kifelé. Mert ha — mint egy hivatalos jelentésből látható — a máramarosi kerület képviselője szerint a borsai zsidók nyolcvan százaléka ugyanazt a fekete kenyeret eszi, mint a román parasztok, akkor mi csoda levantei nívót fog látni a külföld a mi sajtóinkban érvényrejutni, ha az egész európaszerte botrányt okozott gyújtogatásban csak az 50-55 százalék elleni tűzbejövést látja? Mert van ám olyan külföld is, amely nemcsak a Pester Lloydot fogadja el információs orgánumának. Fejezzük azzal az óhajattal, amelyben a zsoltáros király a nemzeti szégyent el szeretné titkolni (Semüél II. 1/20): „*ál tagidú begász ál tevasz-rú bechüczajsz askelajn pen tiszmachno benajsz pelistim pen táalajznó benajsz hoarélím* — ne mondjátok el Gász-ban, ne terjesszék Askalon uccáin, minek kárörvendezzenek a filiszteusok leányai”.

A budapesti orth. hitközség uj mikvója

A budapesti orthodox hitközség nagyszerű intézménnyel gazdagszik, amikor szeptember 9-én használatnak átadja az építészeti és technikai szempontból is kiváló mikvó-épületet a Kazinczy uccában.

Hozzáértők tanúsága szerint nincs Európában oly mikvó-épület, amilyen a budapesti orthodox hitközség most emelt.

Hosszú évek munkájának céltudatos eredménye az új intézmény létesítése. A terv megvalósulása elé az idők folyamán gyakran tornyosultak akadályok, amelyeknek elhárítására irányuló akaratot az a tudat telítette meg, hogy a munkának sikerülni kell, mert a zsidó családi tisztaság, tehát vallásunk egyik legfontosabb szentsége megővésétől van szó.

1925-től, a kezdetektől, 1930-ig, a beteljesülésig, mily hosszú, világfelforgató eseményeket magábanfoglaló idő telt el s mennyi szent munka központossá vált a mű megalkotása köré. Lássuk ennek a nagy útnak egyes fázisait:

1925-ban a hitközség a 211 négyzetméternyi telket megszerelte 21.794.000 koronáért. 1925 június 8-án történt az első kapavágás. Ugyanabban az évben, szeptember 15-én, szelichajsz első napján volt az alapkövetétel. A megkezdett építkezést a bekövetkezett pénzügyi nehézségek miatt, a devalváció következtében félbe kellett szakítani. A hitközségi vezetőségnek éveken át állandó gondját képezte az építkezés folytatásának lehetővé tétele. 1928-ban sikerült egy 100.000 dollárnyi kölcsönt szerezni s akkor újra megindult az építkezés. Ennek során az udvaron kutat fúrta, ahol 1929 augusztus 29-én, hat méter mélységben víz bugygyant elő. A tetőzetten vízgyűjtő

**Vornehmes orthodoxes
Mädchenpensionat**
 im Dr. Krüger-Heim
 Wien, II. Malzgasse 7.
 Sorgfältige religiöse Erziehung, erstklassige Verpflegung, bürgerliche Preise.
 Auf Wunsch Prospekt.

tők vannak alkalmazva az esővíz felfogására. Így tehát a rituális fürdőzéshez úgy forrásvíz (mé máájon), mint esővíz (mé gesó-mim) áll rendelkezésre, tehát a legszigorúbb rituális követelményeknek megfelel.

Úgy a férfi mint női mikvó-helyiségek három osztályra oszlanak:

1. A földszinten van a III. osztályú férfi mikvó-helyiség, vetkőzővel, kabinokkal s gőzkamrával. A mikvómedence 50-80 személy befogadására alkalmas. Ezen mikvó egész nap igénybevehető. — Ugyancsak a földszinten van a különbejáratú női fürdő, két medencével és 12 kádfürdőkabinnal; egész nap rendelkezésre áll.

2. Az első emeleten van az I. osztály: áll nyolc egymástól teljesen elkülönített mikvó-medencéből, mindegyikhez külön kabin; a legfinomabb komforttal, izléseken berendezve. Dél előtt 4 medencét férfiak, 4 medencét nők használhatnak; délután kizárólag nők használhatják az I. osztályt.

3. A második emeleten van a II. osztály: 10 kádból, 1 kisebb és 1 nagyobb medencéből áll. Dél előtt férfiak, délután nők használhatják.

A földszinten található az edények tevítő-ja számára való medence, úgyszintén a peszáchi edények kaserolására való berendezés. Az I. emeleten van 2 lakás, a felügyelő és a gépész részére. Az uccai fronton lesz egy férfi-fodrásznak s egy másik helyiségben egy női fodrásznak üzlete.

Az új mikvó összes berendezése a legkényelmesebb s legmodernebb, felveszi a versenyt akár milyen fővárosi fürdővel.

Az összes költségek 700.000 pengőt tesznek ki, amelynek amortizációs törlesztési terhe 35 éven át, évi 49.000 pengő. Épen ezért az orthodox hitközség tagjaira hárul a feladat, hogy a város minden pontjáról kényelmesen elérhető fürdő gyakori használatával elősegítsék a rendkívül fontos hitközségi intézmény boldogulását.

Emlékezés I. Ferenc Józsefre

I. Ferenc József király születésnapjának centennáriumát mélyeséges kegyelettel és tisztelettel üli meg a zsidóság. Ferenc Józsefre emlékezve, egy nagy mult, légköre száll felénk s eltölti szívünket a nosztalgia, a fájó vágy a régi, jobb idők után, amikor több volt a kenyér, szellemiek a béke és erősebb a szellemiek utáni vágy. Az öreg király születésnapjának századik évfordulóján úgy érezzük, mintha egy-egy sóhaj magában rezgető visszamemlékezés hasonló lenne a tengeri kagylóhoz, amelyben — fülünkhez tartva, halljuk — az elhagyott óceán mormolásának visszhangja megmaradt. A megilletődés talán csak érzelmi híd, amely minket a jelen sivárságától a mult verőfényéhez akar elvezetni. Mily szomorúan mondja a talmud bölse: a mi apáink Jirmijóhü szavával panaszolták: „mi már elfelejtettük a jót”, de a mi nemzedékünk már nem is látta a jót. Ilyen érzésekkel tekintünk a mai ifjakra, ők már csak hírből ismerik Ferenc József korszakát, amely a béke, a munka, a felekezeti türelmesség és a jólét ideje volt.

A római történetíró feljegyzi, hogy mikor Julius Caesar (akinek nevéből ment át a „készor” a talmudi nyelvezetbe, a „Kaiser” a „császár” szó az európai nyelvekbe) elhunyt, a legjobban a zsidók gyászolták a római birodalomban. A birodalom pogányai bálványképet faragtak az élő császár szobrából, de halála után újra csak az élő császárt imádták. A zsidóság elvetette az emberimádást, de az uralkodói hatalomban a mennyei uralom egy sugarát látta s ezért áhitatosan bróchót mond uralkodó láttára, áldást, amely dicsőíti a Mindenhatót, hogy felségéből jutott halandó embernek. És igazán siratták az igazságos és hatalmas Caesart.

A mennyei dicsőség visszatükröződő fénysugarát látta mindig a zsidóság I. Ferenc József ereinyében. Minden, ami a zsidóság szemében királyi attribútum: jószág, igazság, kötelességtudás és i-teni hatalom előtt való meghajlás. — meg volt benne. Lelkének minden porcikáját királyi megnyilatkozásban látták népei. Va-

lóságos megtestesítése volt a bibliai király két jelzőjének: *Malki czedek melech sólém*, mert mint az igazság királya és a béke fejedelme él a zsidóság emlékében. Uralkodása legkelejen megengedi a bécsi zsidóknak, hogy törvényesen elismert hitközséggé tömörüljenek. S midőn a magyar szabadságharc leveretése után a magyar zsidóság hadisarcot kénytelen fizetni, ő a befolyt összegből megalkotja „az izraelita iskolaalapot”. Ez az alap hováfördítása később nagy harcokat váltott ki s közvetve oka volt az 1867-i kiegyezés után meginduló szervezkedési mozgalmaknak, melynek egyik eredménye a kongresszusi szervezet megalkotása

s ebből kifolyólag megalkult a teljesen önálló magyar orthodoxia, amelynek statutumait maga a király szentesítette Schönbrunnban kelt legfelsőbb elhatározásával, 1871 október 22-én.

Ezen lépésével I. Ferenc József örök hála rá kötelezte az orthodoxiát, mint ahogy az orthodox törekvések mindenkor melegsítő pártfogóra találtak benne. Már 1859-ben megadja a Kszáv Szajfer kérelmére a pozsonyi jesivának a nyilvánossági jogot, amivel a hagyományokat hűségesen őrző zsidó réteget egyenjogusította az akkor Magyarországon előretörő neológ osztállyal. Valahányszor orthodox rabbik küldöttségét fogadta, a legkegyesebben hallgatta meg a vallás megerősítését célzó kérelmeiket. Alkotmányos király lévén, nem teljesíthette a rabbik összes kérelmét, például az izr. iskolaalap hováfördítása ügyében, de mindig kifejezésre juttatta a vallásos lelkiületéből fakadó tiszteletet

azok irányában, akiknek fő élet-tartalma a vallástörvény.

Néhány hónappal ezelőtt köztük Frankl Adolf irodai elnök egy remiscenciáját. Az orthodoxia küllönszervezkedésének 40 éves jubileuma alkalmából 1912-ben orth. küldöttséget vezetett a király elé a bécsi Burg-ba. A király a küldöttség tagjaival (Rabbi Reich Koppel budapesti főrabbi, הרב ל. Schreiber Akiba pozsonyi főrabbi és Hartstein Lajos) szívélyesen elbeszélgetett, majd felelős prófétaként megállt, felemelt kezének két ujját felnyujtva, így szólt az orth. küldöttséghez:

— *Uraim, Önök az én szívemhez közel állanak. De figyelmeztetem Önöket s egyben kérem, szívelemmel meg szabaimat; legyenek hűséges követői szent vallásuknak. A vallás útja vezet csak a boldoguláshoz, a nemes ére nyekhez és a lelki megelégedettséghez. I-ten áldja Önöket.*

Méltányolta a zsidóság érdemeit a haza felvirágoztatása terén s emlékezetes lett 1894-ben a balassagyarmati zsidó küldöttségnek adott válasza, amely kiemeli a zsidóság családi érzését, jótékonyágát, s királyi oltalmat ígért a zsidóságnak. Antiszemita hecces idején mindig talált alkalmat a gyűlölet megbélyegzésére. Emlékezetes, hogy a zsidógyűlölő Luegernek bécsi polgármesterré való megválasztását többször visszautasította. Imádatlalt csüggték rajta a széles zsidó néprétegek és kegyességéről legendák keringtek. Különösen a sors csapásai közepette, amelyben annyi része volt, hangzott fel érte a zsidóság vigaszt kérő imája. Rudolf trónörökös halála alkalmából az egész országban tartott gyászünnepegyen egyikén hangzott el az *Arügasz Hábaj-szem* szerzőjétől, R. Majse Grün-

A HIRES STAUFFER

orth. כשר sajtgyártmányok ismét kaphatók
 Neser dobozos emmenthali, Cvi (Szarvas) dobozos emmenthali, Block emmenthali, Trappista, Kastély, Bástya világmárkák. Mindenütt kaphatók.

Központ: **Stauffer és Fiai sajtgyárak, Répcelak.**

wald z. c. I. ajkáról az ismertté lett ige-magyarázat: A szoltáros azt kívánja: „Jómim al jemé melech tajszif — napokat szaporits a király napjaihoz”. „senaj-szoo kemaj dajr odajr — évei legyenek mint kettős nemzedéké”. E szomorú órában a zsidóság hő óhaja, — mondta R. Majse — hogy a trónörökös elmaradt napjait fűzze a Gondviselés a király napjaihoz s akkor két nemzedék éveivel ér föl életének tartama. — Rabbi Majse Grünwald áldó óhaja megvalósult, mert Rudolf halála után még csaknem három évtizedig vezette népeit bölcseséggel és igazságban. A zsidóságot az emancipáció és a recepció által egyenrangú polgárokká tette s valóban „maliki czedek melech solém” az igazság királya a béke fedelmé volt azért áldja emléket az egész zsidóság.

Boldogult I. Ferenc József király születésének 100. évfordulója napján, augusztus 18-án a budapesti aut. orthodox izr. hitközség Kazinczy uccai főtemplomában ünnepélyes i-tentiszteletet tartott, amelyen Holczner Lipót főkantorhelyettes zsolnárokat (33, 91, 130.) adott elő; a nyitott frigyszekrény előtt pedig Sussmann Viktor rabbi a következő ima keretében emlékezett meg a megdicsőült királyról:

מנחה נכונה. . . . את שמט ארוננו האדיר והחסיד פערענעץ יאושעף הראשון וכרונו לברכה אשר קרבו לשבעים שנה הנה עמו כרועה נאמן לא שולה לא שקם ולא נח עד אחריה נשימתו לפעול טוב בעד ארצו ועמו בני הדור אנדו בו מלך אוהב שלום ורודף שלום בני ארצו מעום ומשונם. ואנהנו בני ישראל ילדי ובני ארצו לקינו בכפלים. לנו חי מנינו וקרן ישענו. מפורס מצבו הביט עלינו ונתן לנו המשיה ושווי זכות ועניו חמלתו היו פקוחות על מעמדנו; הממליך מלכים נתן בלבו לעשות טובות גדולות ונפלאות עמנו כת הוראים הארטהאדאקסען בארצנו לו נאוה תהלה שכרו הרבה מאד על פעולתו הואת! במדותיו הנשגבות הי לנו לעניים! חונן דלים ואוהב צדקו פנעי הומן המסכנים את בני האדם שוכני בתי חומר אשר בעפר יסודם גם אותו סכנו ואם גם יבעתוהו מירי ימים והשבו כוכבי נשמו. הוא קנה לאור עמד בצדקו ובתומתו, עמד בצורך חוק כל ימות; סבל הרבה ושם מכתחו בצורה יזכור לו השם את כל מפעלות חייו ותחא נשמתו צדורה בצדור החיים יונח על משכבו בשלום אמן.

Az ima az örök dicsőség jutalmát kéri az elhunyt király lelkére.

amiert csaknem hét évtizeden keresztül fáradszónalul vezette országai ügyét, a zsidóságot egyenjogúsította és az orthodoxia ügyét előmozdította, az élet sok údáz csapása között sziklaként megállott s a Mindenhatóban bízott.

Egy érdekes könyv

Néhány hét múlva ünnepli a nagyváradi orth. chevra fennállásának 200-ik évfordulóját. Ebből az alkalomból Schwarcz József ottani egyleti rabbi művet írt, amely a „Chevra Kadisa” nevével és lényegével foglalkozik. A Talmudból és ósrégi bölcseségek műveiből merített adatok alapján kimerítően tárgyal több érdekes vallási kérdést. Például: a vegyes házasságból származó gyermekek eltemetése, a sírok megkoszorúzása, a sírkőfeliratok héber nyelve. Erdeklődésre számíthatnak a hozzértóknél a köv. kérdések: Exhumálás esetén mi történik a sírkövel? A sírkő felállításakor történik-e? Aki életében nem viselt taliszt és ciciszt, hogyan temetendő el, stb.

A mű vallástörvényi tartalmán kívül több érdekes epizódot közöl, melyből álljon itt egynéhány izelítő:

1. Egy városban meghalt egykor egy vallástalan s dúsgazdag ember, kit a chevra csak úgy akart eltemetni, ha gyermekei előre lefizetnek egy szokatlanul nagy összeget. A gyermekek nem voltak erre hajlandók és panasza mentek a város főbírájához. A főbíró maga elé idézte a chevra elnökét és kérdőre vonta e szokatlan nagy összeg miatt. Az elnök következőkép válaszolt: „Nálunk, zsidóknál vannak oly vallási tilalmak, melyeknek megszegése a halottak feltámadásából való kizárás büntetését vonja maga után. Tény, hogy szokatlan nagy összeget kérünk, de jelen esetben örökáron való eladástól van szó, hiszen ez örökké fog ott maradni, míg a többiek, a vallások, csak rövid ideig, a halottak feltámadásáig fogják használni helyüket. A főbírónak megtetszett az elnök észszerű, szellemes válasza és jóváhagyta az összeg megfizetését.

2. Ósrégi szokás, hogy a chevra kadisa minden Szimchasz Tajrő-kor havdoló-gyertyákat osztogat tagjainak. A prágai egyelet gábeja egyszer beszüntette ezt a szokást a nagy költségekre való tekintettel. Néhány hétre rá a szegény gábe megvakult. A prágai főrabbi a híres Najdó bijehüdő, ekkor azt mondotta: „ő okozta a világosság redukálását, azért redukálódott az ő viláosságja is”.

3. Hasonló esetet hoz fel R. Nószon Adler idejéből is. A Malbis arümim egyesület, melynek feladata volt a szegény gyermekeket minden évben új ruhával ellátni, gábeja határozatára egyszerre beszüntette működését. Néhány hétre rá azután nagy feltűnést keltett a hír, hogy a gabet egy utazása alkalmával megtámadták, kifosztották és meztelenre vetkőztették. R. Nószon Adler erre azt mondta, ez azért van, mert elvette a szegény gyermekektől a nekik járó ruhát, ezért vetkőztették le őt is.

Mindebből levonhatjuk azt a tanulságot, hogy semmiféle minhogot, zsidó szokást nem szabad könnyedén megmásítani.

A könyv tárgyalja a következő kérdéseket: Villanykörte mint jahzeit-mécses. A halálozás első évében van-e mázkir? A családi név emlegése mázkir-nál. Szó van a műben a szokásos Adár 7-iki lakomáról és különböző chevra szokásairól, amilyenek például: Pozsony, Galánta, Mád, Bonyhád, Paks, Pápa, Kassa, Krakkó, Lemberg, M.-sziget szentegyleteinek minhogjai.

Úgy a chevraknak, mint egyeseknek ajánljuk a művet, mely a chevrai élet minden kérdésével tudományos alaposzággal foglalkozik.

Schück Jenő orthodex fiuinternátusa Budapest, VII. Kertész-u. 32 Szeretetteljes gondosság! Az összes elemi- és középiskolák körében. Orvosi felügyelet. Naponta 5-szöri bö étkezés. Legjobb referenciák a szölök részéről. Utólagos számla és költség nincs. Intézetünk az orth. polgári fiuiskola és a „Torasz Emez” talmudtörával kapcsolatos (Magyarországon egyedüli min. eng.) 4 évfolyamu polgári iskolai tanfolyam szomszédaságában van.

Egy szombat Czufászban

— Utijegyzetek —

Czufász. 5690 ljar 20.

Péntek délben érkezünk Czufászba. Miután a templomokat és a város egyéb nevezetességeit szombaton is megtekinthetjük, a pénteki fél napot a temetők látogatására használtuk fel. Annyi kiváló tudós, kevés városban működött, mint ezen ősi szenthelyen. Csak az egy korban élöket említem, akiknek szent hamvai egymáshoz közel nyugszának. Az „Alsech” és „Bész Jajszejf” (valamint a פשו) gigantikus művek szerzőinek sírjai a misztikus hagyományok terjesztőjének, Rabbi Jicchok Lürjónak, az „Ari hakódajsz”-nak közelében vannak. Mindhárom egyszerre fejtették ki működésüket a szent városban. Az első volt a magid, a hitészök, a második a működő rabbi és a bész-din feje, a harmadik a rebbe. Az „Ari hakódajsz” mellett közös sírkövel van fedve sógorának Rabbi Majse Kordonera sírja, aki a kabalóban vele ellentétes nézeteket fejtett ki, de itt a halálban kiengesztelődtek. A Bész Jajszejf sírján láttam a legrövidebb és legjobbet mondó feliratot. Klasszikus rövidséggel ez van írva: „Itt nyugszik Reb Jozsef Káro, a שלח ערוך négy részének szerzője”. Lehet valakiről nagyobb dicséretet mondani? Ajhel csak az Alsech sírja felett van.

Mutatnak egy sírt, felette kupolás épület, melyről némelyek azt állítják, hogy Hajszejf próféta fekszik ott, de valóban Rabbi Jósuának, a tannaitának sírja. Mellete van az Ari z. l. mikveje, melyben még mai napig a jámborság által kiváltságos halottakat fűrösztik, a taharo szertartás alkalmából. A temető előtti szabad téren, ahol az elhantolás előtt a kopersót háromszor lepipentetik, fekszik Chanó, Semüel próféta anyja, a prófétán kívül született hét gyermekével (Semüel alef 2, 5, „ad akoro joldo sivo”).

Az egész nagy évszázados temető egy a város alatti hegy lejtőjén terül el. Alatta egy búzaföld közepében, a zöld kalászkok között — Czufászban hidegebb az éghajlat és még nem volt meg az aratás — egy magas köhalmaz kelti fel figyelmünket. Vezetőnk emmondja, hogy ott fekszik Pinchosz ben Joir, a talmudban többször csodás tettekkel kapcsolatban említett tannaita. Többször építettek már ajhelt sírja fölé, de mindannyiszor romba dől. A föld arabok birtokában van: a tulajdonosok a köhalmazokat el akarták már többször takarítani, de mindig bajba kerültek, amit az i-teni gondviselés figyelmeztetésének vettek és azóta békén hagyják a sírt. Ki tudná még felsorolni az itt nyugvó számtalan jámbor férfiú és híres művek szerzőinek neveit.

A szombati imákat az óriási „szandeczi” bészhamidrosban végeztük, a munkácsi főrabbi vezetésével. A bészhamidros zuga megtelt a hívők és tisztelők százaival.

A lejolás közben az ottani főrabbi bejött és unokájának Ábrahám frigyébe való felvételére a komai és majhel tisztséget a munkácsi főrabbinak felajánlotta. A szertartás a spanyol templomban volt. Szagos izzóp-ágakkal kínálák a vendégeket és a szünet is mindjárt a templomban tartották. Süteményt és frissítöt osztottak. Ebéd után a régi templomokat tekintettük meg. Első utunk az Alsech templomába vezetett. Régi tórákat mutattak, nagy ezüst tokokban. Megbecsülhetetlen anyagi és muzeális értéket képviselnek. A tavalyi zavargások után páncélszekrényt készítették és abban őrzik a drága kincseket.

Az Ari templomában a hely, ahol a szent férfiú imádkozott, körül van falazva. Az ajtón bement a munkácsi főrabbi néhány hívével

ארמת כשר „CERES” ételszir a szokott kiváló minőségben minden étkezésre, csomoge és ételmészter. Üzletben kapható HUTTER JÓZSEF Szappangyár Olajipar R.-T. Budapest, VII., Erzsébet-körút 6. Telefon József 461-91, 92, 93 és 94.

és tanult egy perek misnajoszt. A mincha imát Rabbi Jicchok Avühov, a Sülechon Örűch szerzőjének mestere után nevezett templomban végeztük és az ő saját keze írású (még ma is köser) széfer tajrójából olvasott fel a munkácsi főrabbi. Innét Rabbi Jicchok Halóvon, Tajszefajsz szerzőjének egyike, templomába megyünk.

Különös jelzőjét (halóvon = fehér) egy csodás történetnek köszönhette. A középkor sötét idejében itt is számtalan rendelet süjtotta hittedstvéreinket a fanatikus izlam-uralom alatt. Egy ízben a cefászi zsidók küüzését rendelte el a zsarnok uralkodó. Befolyásos zsidók könyörögtek a végzet elhárításáért. Mire a pasa ravasz gúnyval azt mondta: Ha holnapig 10.000 tisztza fehér csirkét hoznak neki, visszavonja a rendeletet. Csirkét lehetett volna kapni eleget, csak nem fehéret. Nem voltak akkor még

ישורת ספר חדש! כעת יצא לאור ספר מנחה בלולה בשמן חלק די חי מאאמויה הנאמן והקדוש מויה נתן מיל לעד זיל אשר כבר יצא להספר מוניטין בעולם בחלקים הראשונים. חלק די חי כולל דרשות לכמה פרשות התורה, והספרים על נאנוי ארץ זיל שעלתה נשמתה המתורה לשמים בימיו ושמתתה על סוגיות השיים עם החלקים הראשונים יים סוגיות ולרבות דברי אגדה מהמיל, מהו חלק די חי בניך אחד 3.50 וחלקים הראשונים א' ב' ג' 2.50 וכל החלקים יחד בניך אחד 5 פעננא, ומי שנשפו השקה לזכות בחלקים הראשונים ימה ויהיש לקנותם כי רק טעם מועיר נשאר בידי, התו: Müller Salomon főrabbi, Szécsény.

GYÁRTJA: Hutter József szappangyár Olajipar részvénytársaság VII., Erzsébet - körút 6. Telefon József 461-91, 92, 93, 94. RADION egymagamos!

Hittestvérünk! Csak szombattartó cégnél vásároljon! Posztó, divatszövet, szabókellékek áruháza nagyban és kicsinyben. Különlegességek ur- és női szövetekben. — Billiárd- és játékszital posztó Előfizetőinknek 5%, engedmény. — SEIDNER LIPÓT áruháza, Budapest, Kertész-u. 43. Tel.: J. 450-87.

SIÓFOK fürdőtelepen
BATTHYÁNY-UTCA 4.
az egyetlen
Blau orth. כשר pensió
és étterem. Strandtól, vasutól 2 perc.
Házon kívül is. — Kitűnő házikoszt.
Lakodalmak, eljegyzések, ünnepélyes ideá-
lis rendezése. — Elsőrangú referenciák.

a zsidó farmok, ahol mi 3000 drb tiszta fehér csirkét láttunk egy helyen. Rabbi Jicchok, az akkori rabbi megnyugtatta kétségbeesett híveit. Hozzanak csak neki 10.000 tyúkot, bármilyent, majd a többit ő elintézi. Éjjelen át mind fehérre változtak. Innen a „Halóón“ a „fehér“ jelzője.

A templom egy oldalhelyiségében van egy sír, ami zsidó templomban talán egyedül álló az egész világon. Rabbi Banóé sírhelye, a jeruzsálemi talmudban gyakran előforduló tannaita, aki Rabbi Jajchonon, a jeruzsálemi talmud rendezőjének mestere volt.

Elvezetnek bennünket a tavalyi rombolások színhelyére; üszkös falak, kifeszített üzletajtók: kitört ablakok, embermagasságú romhammazok. Elmondják nekünk, hogy az egész vandalizmus két óra alatt történt. Legtöbbnyire frank (spanyol) zsidók lakták ezt a vidéket, szakáll és péesz nélkül járnak, fezt viselnek, akárcsak a mohamedánok és ez mind nem használt, a vad gyűlölet kítörésénél. Elszorul a szívünk a nagy pusztítás láttára. Nem szombatra való látványosság volt ez. Alkonyodott már, mikor a beszahamidrosban sales szüdeszhez ültünk. A félhomályban a keleties melódiai hangjai mellett elvonultak ismét a szemeim előtt a látottak és a misztikus ködös multba, e szent város dicsőséges történelmi alakjaihoz szálltam vissza gondolatban... Tíz óra volt már, mikor az asztali imát elmondtuk és a felejthetetlen szombat befejeződött.

Hermann Ignác (Vác).

הַחֵדֶּה **heti szidra**

Aldás és átok...

„Rech onajchi najszén lijnechem hájajm brócho üklólöh — ime teszkek elétek ma áldást és átkot.“ ...Az áldást, ha hallgatni fogtok az Örökkévaló I-tenetek parancsaira és az átkot, ha nem hallgattok az Örökkévaló I-tenetek parancsaira, — így szólt halála előtt Majse rabbénú, a hűséges vezér, népéhez.

Aldás és átok! Oh, milyen fontos nagy horderejű szavak! Ezek körül forog-mozog az egész emberi élet, minden emberi igyekevés, fáradozás, törekvés.

Aldás! Hát mi másért küzdesz, fáradsz, izzadsz te ember az egész héten át, ha nem áldásért, hogy áldás kísérje kezeid munkáját, áldás jutalmazza arcod ve-rejtékét. Hogy áldás kísérje lép-teidet, áldás költözzék házadba, a jólét és boldogság áldása kör-nyezze szeretteidet, nődet, gyer-mekeidet. S hogyha a korai reg-gel már talpon talál és az esthaj-nali csillag még munkával lel, hogyha téli fagy közepette se-rény munka hevít és nyári nap tüzelő heve verejtékben fürdet — úgy akkor áldást szerezni ma-gadnak, tieidnek — ez a célod, ez a törekvésed, ez éltet és támogat, tart fenn tégedet, hogy össze ne roskadj a súlyos teher alatt. Áldásra akarsz szert tenni és elke-rülni az átkot!

S hogyha úgy tapasztalod, hogy nemeslelkű kiváló férfiak, minden nemes, jó, szép és igazért lelkesedő nagy szellemek nem elégszenek meg önönmaguk szel-lemi és erkölcsi tökéletességük-vel, saját szellemi és erkölcsi ja-vaik gyarapításával, hanem má-sokat is boldogítani törekszenek velök, hogyha látod, hogy az igaz tudománynak, nemes és ne-mesítő hatású tisztalelkű művé-szetnek, igaz eszmének, igazi, a szív legszentebb mélységeiben

gyökeredző és égnek törő vallá-sosságuk mélységeiben nem elégszenek meg avval, hogy ők maguk kultiválják a szépséget, a nemesnek, a jónak, az igaznak, az öröknek, az i-teninek, fenkölt nemes boldogság, magasztos lel-ki örömök édeni gyümöleseit ter-mő paradicsomi életfáját, hanem embertársaikat is kiakarják ra-gadni a szürke hétköznapi lét alantosságából, a pusztán csak anyagias célokat, érdekeket, él-vezeteket és gyönyöröket szem-előtt tartó mindennapiság mély-ségeiből és magasztosabb életcé-lok és feladatok örökzöld virá-nyaira óhajtták vezetni azokat, — úgy akkor tudd meg oh, em-ber, hogy ezeket is ez a szó lelke-síti-buzdítja: brócho, áldássá lenni! Áldást hozni embertár-saikra!

Aldásért küzd, harcol minden ember. De oh, minő az igazi áldás és milyen utakon szereshető meg az? Erre a kérdésre a legke-vesebb ember tud kellőképpen megfelelni!

Pedig e heti szidránk elején világosan meg van írva:

„Esz habrócho aser tismein el miczoajs Hasém Elajkéchem.“ Akkor és azáltal fogjátok elérni a mindnyájatok által olyan hön óhajtott áldást és boldogságot, hogyha hallgatva hallgatni fog-tok az Örökkévaló, a ti I-tenetek parancsaira.

Fischer Fülöp
sárospataki főrabbi.

Kundmachung
Wirkungsvolle **דרשות** in deutscher Sprache für jede erdenkliche Gelegen-heit wie zum Beispiel **Barmizvo**, **Chasene** „ר"ה ויי"ב“, Gast- u. Antritts-reden verfertigte von Fall zu Fall zu mässigem Preise, unter Discretion. Honorar von 5 P **aufwärts**, 50 H. Portó reCOMMANDIRT im voraus erbeten. — Mein **מנחת ישראל** auf **Perek**. Preis 1.20 **Rabbiner Israel Braun** Budapest, Szövefség-ucca 43.
Érdeklődés alkalmával válaszbélyeg melléklendő. A dröse-ért járó tisztelet-díj előre küldendő be. Drösek raktáron nincsenek, csak megrendelésre készülnek

Weisz Mór orthodox **כשר** süte-déje
keksz-, teasütemény- és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: József 423-65.
Tarhonya, makaróni és levestészta a legújabb gyártmányaim.
Gyors és pontos kiszolgálás! **Kérjen árjegyzéket!**

Háromszáz arany...

— Középkori legenda —

Trauenburg német városról az a hír járja, hogy ott a zsidó templom falában töredezett emlékkövet talál-
áltak ezzel a felirással:

Megmenekülésünk emlékére
az arany eltűnésének napján
és kibetűzhetetlen évszám. Ennek a megmenekülésnek pedig ilyen törté-nete van.

A város zsidó lakossága még ré-gebben, egy tíz napig tartó pogrom alkalmával, elfogadta az őrgrófnak azt a feltételét, hogy évenként há-romszáz aranyat tartozik a gróf sze-mélyes használatára beszoáltatni. Ez régen történt s mikor ez a saját-ságos história megkezdődik, a város zsidósága már régen megfogyott, a gettó bomladozott és földhözragadt szegény népség lakta. De a rabbijuk — *R. Dóvid Trauenburg* — büszke ember volt, emelt fővel járt és nem ment el hódolni és irgalmat kunyor-ralni az őrgróf elébe.

És így történt, hogy eljött a nap, amelyen háromszáz aranyat kellett a községnek lefizetnie, különben a következő napon öt sarkán felgyujt-ják a gettót Vilmos őrgróf katonái. A gettó zsidósága azonban annyira elszegényedett ebben az évben, hogy nem bírta a 300 aranyat fizetni.

A kitűzött napra virradó éjszakán a vár cselédsége azt suttogta, hogy az őrgróf esztét veszítette. Éjfél-táj-ban felkelt, méceszt gyújtott és a kincstárban botorkált, ahol sietve megszámlolta az aranyat. Voltak, kik azt beszélték — és ezt a hitet senki-ből sem lehetett kiverni többé — hogy lidérenyomás gyötörte Vil-mos őrgrófot és álmában egy kaput látott, véres felirással:

Trauenburg grófja vigyázz! Az arany, melyet a zsidóktól zsazsaroltál, lelked üdvösségébe ke-rül. És biztonságban csak addig élsz, amíg ott van nálad. Azon a napon, amelyen az arany is cserbenhagy, meg kell halnod.

Az őrgróf sokáig fenn volt ezen az éjszakán és azt beszélték, hogy arcát hideg veríték lepte el.

Igy jött el az utolsó nap, melyen a váltságdíjat le kell fizetni. A pénz nem volt meg és a rabbi nyugodtan várta a katonákat, akik ezen napon estefelé beszokták hajtani rajta a zsidók adóját. Már alkonyodott, mikor egy fekete köpenyes ember toppant be hozzá:

— Zsidó, hol a háromszáz arany?

A rabbi nem felel. Mozdulatlanul állt, lehajtott fővel. De mielőtt akár-mit is szólhatott volna, feltűnt az ajtóban egy hatalmas alak, aki a fekete köpenyes férfi markába nyom-tott 300 aranyat, mint a zsidók váltságdíját.

— Vidd és hordd el magad — szólta neki —, de nyomban!
És abban a pillanatban mindkét jövevény eltűnt, mintha a föld nyel-te volna el őket.

R. Dóvid még nem is eszmélt fel a rejtélyes látomás után, mikor hir-telen Vilmos őrgróf robant be hozzá, feldultan, téptetten, köpenyeg és sü-veg nélkül:

— Az aranyaim, zsidók, az ara-nyaim! Háromszáz aranyam hiány-zik a kincstárból! Az aranyaim, az aranyaim!

És lihegve roskadt össze. A rabbi odalépett hozzá:

— Most adta oda valaki az embe-rednek a mi váltságdíjunkat. Há-romszáz aranyat. Nem találkoztál senkivel?

De a gróf nem figyelt rá. Az ajtó előtt egy óriási terméty fekete lovon nyargalt és bekialtott:

— Itt vannak az aranyaid, Vilmos gróf! Most viszem fel a várba!

Vilmos gróf pedig kirohant utána és üldözőbe vette, rekedten kiabálva.

Nem is látták többé egyiküket sem. De a környék népe ma is sok-szor látni véli, ha borús vagy esős az esti szürkület, hogyan kergeti Vil-mos őrgróf lobogó hajjal, lihegve a fekete köpenyes, sebesen nyargaló lovast.

ארשה. כשר
VÉNUS
ételzsir
Snyders győri orth. főrabbi ur
hechserével ellátva és
Vénus ételolaj
kiváló minőségben minden fűszer
csemege- és élelmiszer-üzletben
kapható. Gyártja:
OLAJMŰVEK RT.
Kohn Adolf és Társa
Győr - Budapest
VII., Erzsébet-köret 6.
TELEFON JÓZSEF 388-11.

A nevelés problémájához

A felvett talmudtóra tantervi eszmékhez én is szeretnék néhány megjegyzést hozzáfűzni. már csak a kérdés felszínén tartásának kedvéért is. Mindenek előtt le kell szögezni, hogy ne fél-sék a talmudtórakat újítások becsempészésétől. Ez Schreiber Sámuelnél, aki magasztos családi tradíciók letéteményese s foly-tatója, eleve kizárt dolog. Itt csak a Tóranítási javításáról van szó, ami ma, mikor a chéder részére a felidő áll csak rendelkezésre, igen szükséges. Mert el-tekintve a kötelező elemiiskolába való javítástól, ami a nap javar-szét elvonja, ki küldi ma hajnal-ban 4—5 órakor a kis csemetéket chéderbe, úgy mint ezt velünk tették? Szakképzett vagy velük született pedagógiai tehetséggel megáldott melamedok a fele idő-ben tudják azt az eredményt el-érni, amit ma elérnek és bőven maradna idő a dinim, a műszor és tnach oktatására. Csak kér-dezzük meg elemiiskolai tanítóin-kat, mennyivel rövidebb időben tanítják ma a gyermekeket az új módszerrel ABC-re és olvasásra, mint azelőtt, a nehézkes módszerrel? És ez az újítás csak pár évvel ezelőtt történt. Világos, hogy sok időt lehet meg-takarítani az oktatás terén és nem az eredmény rovására.

Hogy honnan vegyük a képesít-tett melamedokat? Erre volna egyszerű, költség nélküli megol-dásom: azon jesivahelyeken, ahol talmudtóra is van tanításnak az erre a pályára készülők egy-két félnapot hetenként gyermekeket, — a melamedok jelenlétében és útbaigazításuk mellett; esetleg néha a vezetőségek is érdeklőd-hetnének az ügy iránt. Magától értetődik, csakis elsőrangú mela-medok jöhetnek itt tekintetbe, kik maguk is jó pedagógusok. Ily módon nem veszítene a bócher a jesivatánulásból semmit és 2—3 év után a jelölt, nyilvános vizsga-előadás megtartása után, képesítést kapna, akárcsak a rabbi.

Tudtommal a tanítóképezde-ken is a gyakorlati tanítás alkot-ja a jelöltek legeredményesebb kiképzési módját. Azt hiszem, hogy az általam említett módon nyerne a melamed egy kis pihe-nőt, a bócher gyakorlatot szere-zne és a gyermek figyelme is élén-külne.
Hermann Ignác.

HIREK

NAPTÁR

Sábos Reéh, Ou 29. V. Perek.

Rajs-chajdes bencsolás.

Hattóra: **Anijó szajáró.**

Gyertyagyújtás (Bpest): 6 óra 30 p.

שבת kimenetele " 7 " 25 "

Vasárnap-hétfő **Rajs-chajdes Elül.**

סוף זמן כריאת שטע : 7.20

OLVASÓINKHOZ! Felkérjük mindazon igen 1. olvasóinkat, akiknek előfizetése 1. hó 15-én vagy még előbb lejár, hogy azt postafordultával megújítani szíveskedjenek. Az átutalás legegyszerűbb módja bellődön postafakarékpenzfárl csekk utján (50.791 sz.); külföldön pedig (évi 22 P) postautalványon eszközölhet. (Romániában az utalványon az összeget a postahivatalnok őríti ki.)

Régóta hátralékban levő 1. előfizetőinknek postai megbízásokat küldtünk és kérjük azoknak szíves beváltását.

— A SZOMBÁTTARTÓK VILÁGSZÖVETSÉGÉNEK konferenciája vasárnap, hétfőn és kedden lesz Berlinben. Az értekezlet és annak fejleményei elé érhető érdeklődéssel tekint a világ orthodoxiája. Budapestről **Korein Dezső**, az OSzOSz elnöke utazott a kongresszusra.

— SZEMÉLYI HIR. **Steif Jonatán** rabbi, a budapesti orth. rabbinátság tagja, nyári üdülését befejezve, a fővárosba visszatért.

— A NYIREGYHÁZI ORTH. CHEVRA KADISA, amint olvasóink előtt ismeretes, nemrég létesült s máris arról számolhatunk be, hogy az új chevra a *bész hachájimát* felavatta. Fáradságot nem ismerő és időt nem kimélő munkát fejtett ki a chevra körül **Németi Sándor** hitk. elnök, akinek agilitása a nagy mű tétő alá hozásához nagyban hozzájárult. A temető — melynek területét a chevra a városól örökáron szerezte — csütörtökön (*jajm kipür kotajn* napján) lett felavatva, mely napon a hitközség tagjai általános bőjtöt tartottak. — A chevra vasárnap ejtette meg az első tisztújító közgyűlést, a következő eredménnyel: **Heller Mór** elnök; **Freund Zsigmond** alelnök; **Kupferstein Hermann** ellenőr; **Katz Miksa** pénztárnok; **Németi Sándor**, **Stern József** és **Rosenwasser Adolf**

gondnokok. **Képviselettestületi tagok** lettek: **Alter Bernát**, **Berkovits Lajos**, **Bokor Sándor**, **Blau Jenő**, **Eisenberg Izidor**, **Fisch Jakab**, **Farkas Antal**, **Frankfurt Sámuel**, **Heller Márkus**, **Hönig Jenő**, **Jakobovits Jenő**, **Katz Lázár**, **Klein Géza**, **Lefkovics Zsigmond**, **Leimsieder Jakab**, **Lieber Lázár**, **Reiner Béni**, **Schatten Jakab**, **Silberstein Herman**, **Schreiber Sámuel**, **Weisz Béla**, **Wohl Armin**, **Windt Mór**, **Weinberger Jónás**.

— A **HEBRÓNI ÉS A CEFÁSZI VÉRTANUK EMLÉKE.** Augusztus 12-én ülték meg Jeruzsálemben a Chürbo templomban az emléki-tentiszteletet azoknak a hebróniaknak emlékére, akiket az arabok legyilkoltak. Sokezren özőnlötték a templomba s hallgatták a szónokokat. Palesztinában egész hétre gyászhetet proklamáltak, mert a hét végén lesz a Cefász városában legyilkoltak Jahrzeitja. — **Tel Avivban** a Jahrzeit éjjelén mindenféle vigadozás tiltva volt. **Tel Avivnak** hat vértanuja van, mind a hat az önvédelmi szervezet (*hagana*) tagja volt és egy szorongatott csoport védelmére távoztak a városon kívülre; az arabok körülkerítették őket és legyilkolták.

— AZ AMERIKAI ZSIDÓSÁG DELEGÁTUSA ROMÁNIÁBAN. Kolozvári jelentés szerint odaérkezett **professor Baron**, a newyorki Kolumbia-egyetem tanára. A professor az *American Jewish Congress* megbízásából jött Romániába, hogy az ottani zsidóság helyzetét tanulmányozza és érintkezésbe lépjen az illetékes román körökkel. Utazásának céljáról azt a kijelentést tette, hogy tapasztalatairól az októberben összeülő kongresszusnak objektív jelentést fog tenni. Utazását — ugymond — az tette szükségessé, hogy az amerikai sajtóban ellentmondó és nyugtalanító hírek jelentek meg a romániai zsidóságról.

— A **VIZSNICZI REBBE 70 ÉVES.** Nagypáráról jelenti tudósítónk: A háború óta itt lakó hírneves rebbe a következő szombatot *Aknaszlatinán* tölti, ahol tisztelői a 70-ik születésnapja alkalmából nagy ünnepeket készítenek elő részére.

— **NAGYMAROS A JESIVÁKÉRT.** *Nagymaroson*, a budapesti vallásos zsidóság e kedvelt nyaralóhelyén, az elmúlt szombat rendezték az „Országos Tomché Jesivosz” részére a szokásos Sabosz-t. A siker érdekében azt mindig *Bamidbor* helyett a nyaralási idejében tartják. Az eredmény 62 P. Hozzájárultak: Mayer Lázár rabbi 2, Breuer Jenő 10.40, Gellért Lipót 5, Kövesi Ignác 5, Lázár Jakab 5, Lázár Emil 5, Spiller Ernő 5, ifj. Kövesi N. 3.60, id. Kövesi N. 3, Klein „Albus”-gyár képv. 3, Schönberger Fülöp 3, Schlesinger József hitk. előlj. 3, Blau Béla 2, Blum Sámuel 2, Schwartz Ignác L. 2, Willinger Jakab 2, Greiner Miksa 1. — Fogadják az összes nemes adakozók a szegény bőcherek halás köszönését.

— A **CSORNAI TIFERESZ BACHURIM** szombat este tartotta nagy érdeklődés mellett *Ros Hásonó* traktátus tanulásának befejezése alkalmával *szijum*-ünnepélyét. **Blau Sándor** az egyet előadójának szépen felépített *hádrónja* után **Szabó Antal** előadó tartott beszédet. Felszólalt még ezenkívül **Porjesz Albin** elnök, aki felszólalásában felhívta az ifjúságot, hogy ezentúl még gyakrabban látogassák az előadásokat. Az ünnepély **Gestelner Albert** titkár zárószavaival ért véget.

— **FELMENTETTÉK A ROMÁN VASGÁRDA-VEZÉRT.** *Zelea Codreanu* hírhedt antiszemita vezért a bíróság az ellene folytatott ismert bűnügyben *felmentette.* Az ítélet általános felháborodást idézett elő.

Paróka

különlegességek
(Modern és fartós kivétel)

Olcsó árak

Altschüler

Bp. VII., Csányi ucca 12
(Király ucca sarok)

Telefon: József 310-79.

— **DR. EULENBERG SALAMON MEGHALT.** A magyar neológ zsidóság életének egyik vezető egyénisége hunyt el vasárnap: dr. **Eulenber Salamon**, az Országos Izraelita Iroda ügyvezető elnöke. Közeleti munkásságát I. Ferenc József udvari tanácsosi címmel jutalmazta. A neológ hitközség 1920-ban előjárójává választotta, 1921-ben pedig elnökhelyettesé. A neológ Iroda ügyv. elnöki tisztségébe Mezei Ferenc halála után jutott. Életének utolsó két esztendejét teljes odaadással szentelte az Országos Iroda ügyeinek. Halálát tragikus baleset idézte elő. Néhány héttel ezelőtt ugyanis elesett az uccán és *vállcsonttörést szenvedett. Az öregúr a súlyos baleset következményeit már nem bírta kiheverni és szivgyengeség vetett véget értékes életének.* Szerdán délben temették, igen nagy számú és előkelő közönség jelenlétében. Dr. **Fischer Gyula** főrabbi, báró **Kohner Adolf** irodai elnök, **Stern Samu** hitk. elnök, dr. **Endrei S. Henrik** chevra igazgató és számos testület képviselője búcsúztatták. — Az Orth. Központi Irodát **Klein Márkus** közp. bizottsági tag és dr. **Reiner Imre** jogtanácsos képviselték. Az orth. hitközség és chevra is képviselve volt.

— **FEL AKARTÁK GYUJTANI A NAGYVÁRADI LIGETI TEMPLOMOT.** Nagypáráról jelenti: *A m.-szigeti templom-gyujtótagok elküvetői kinyomozásának eredménytelenségén felbuzdulva, bűnös kezek a ligeti templomot szerda este felgyújtani akarták és éppen csak szerencsés véletlennek köszönhető, hogy a merénylet nem sikerült. Benn a templomban a tóraszekrényt feltörve s mindent petróleummal leöntve találtak. A merénylőnek már nem volt ideje, hogy a templomot felgyújtsa, mert idejét a templom persely felfeszítésével töltötte el.*

בית הול סופר הגני להודיע בשער חת
רבים שבעוה"ת קבעתי דורותי סקה" מאקאווע
יצ"ו ועט סופר גידי למלאות רצון כל מבקש
תפילין ומוזות וספרי תורות מהדורים מכת"י
ומשארי סופרים מומחים, ונם כתום מכל מינים
שונים, ותליית נסמכתי מכמה גדולי ישראל
כסופר מומחה לרבים, ואבקש את ידי יודעי
ומכירי לפנות אלי בכל עניינ' סתים ואשרתחו
באמונה עצהו"ט.
יחזקאל שרגא דימש הלוי
סופר סתים דפקה"י מאקאווע יצ"ו.
כלאמו"ר הגאון החסיד מוהר"ה דומ"ץ
דפקה"י שליט"א. נתבתי :

DEUTSCH H.
Makó, Deák Ferenc-u. 21.

— A **BUDAPESTI TIFERESZ BACHURIM** folyó hó 24-én, vasárnap délelőtt tartja ezévi rendes közgyűlést, melynek napirendjén az előjáróság évi jelentései és a két hét múlva tartandó választások jelölőbizottságának megválasztása szerepel. Az egyesület, megboldogult *Reich Koppel* főrabbi z. c. I. első *Jahrzeit* napján, Elül hó 17-én, *misnájosz-szjümot* rendez.

— A **KOMARNER REBBE, R. Sólajm Szafrin**, a köv. szombatot (*Reéh*) hajduhadházi hívei meghívására, ott tölti el.

Nincs többé gondja
festésre, vegytisztításra és mosásra, mert a
FAVORIT
olesón, szépen és megbízhatóan fest, mos és tisztít. Tegyen egy próbát és meggyőződik olesó és szoldi kiszolgálásomról.
FAVORIT vegytisztító és kelmefestő
Laudon-u. 12 Uzem PaulayÉdc-u. 61
Telefon Aut. 270-14

— A **SZARVASI SASZCHEVRA** vasárnap este *Bóvó Bászró* traktátusára *szijum*-ünnepélyt rendezett. A helyi tagokon kívül Békéscsabáról, Félégyházáról és Tótkomlósról is számosan vettek részt. **Jakobovics Simon** előadó lelkes *hádrónja* és beszéde után elhatározták, hogy ezentúl minden *Rajs-chajdes Elül* kor az egész *Talmudra* *szijumot* rendeznek. Az ünnepélyen még a következők szóltak fel: **Schwarz Zakariás**, **Schlesinger Sámuel** hitk. alelnök, **Sabel (B.-csaba)**, **Klein Henrik**, **Schwarz Sándor**, **Schwarz Izsó**, **Steif Simon** szép dalokat adott elő. A rendezésben **Keisler Jenő**, **Teitelbaum Naftali** és **Schwarz Joachim** tüntek ki.

Csodaszép parókák

Tartós ondolálás (Dauerwellen)

és hajfestések. — Szolid árak!

Pock Károly

hölgyfodrász
Budapest
VI. Andrásy-ut 19
Telefon Aut. 199-10

— A **ROMÁNIAI HELYZET.** A román bellügyminiszerium szigorú rendeletben utasította az összes rendőrhatalóságokat az *antiszemita kilengések megakadályozására.* A szigorú intézkedés bizonyára az amerikai zsidóság vezérének romániai látogatásával áll összefüggésben. Ezen intézkedések alapján a *besztercei* rendőrség **Dornavatrán** letartóztatta **Totu** és **Eromia** diákvégeket, amikor azok izgató beszédeket tartottak. A letartóztatott diákokat **Campolungba** szállították. — A *nagykárolyi* rendőrség váratlanul letartóztatta **Constantin Danilát**, a hírhedt antiszemita diákvéért. A rendőrséget egy véletlen vezette a diákvézer nyomába. **Danila** névjegyborítékot vásárolt egyik papirkereskedőnél, miközben névjegyét a boríték nagyságával hasonlította össze. A kiszolgáló kereskedősegéd telefonon értesítette a rendőrséget, akik sürgősen hozzáálltak **Danila** kézrekerítéséhez. Sikerült a pályaudvaron elfogniok, éppen amikor a vonatra akart szállni. Beszállították a rendőrkapitányásra, ahol meg kellett vasalni garázda viselkedése miatt. Valószínűen a *vasgárdát* akarta ott megszervezni.

Virág Gyula

orthodox fiuifernátusa

Budapest, VI., Ó-utca 42.

Szeretetteljes gondosság!

Az összes elemi- és középiskolák közelében. Orvosi felügyelet. Naponta 5-szöri bö étkezés. Legjobb referenciák a szülök részéről.

Utólagos számla és költség nincs.

— **HALÁLESET.** Mult héten hunyt el **Debrecentben**, ahol fiánál látogatában volt, *székelyhídasi Sebestyén Dávid*, a kolozvári orth. hitközség hosszú éveken át volt elnöke s a kolozvári zsidó közkórház alapítója, 75 éves korban. Nagy koncepciójú építési vállalkozó volt, megkapta a magyar nemességet „székelyhídasi” előnévvel, majd több román kitüntetést is kapott. Az általa alapított kórház *„Sebestyén Dávid és neje zsidó közkórház”* címet viseli. Régebben a magyar orth. országos képviselőség egyik buzgó tagja volt; az imperiumváltozás óta a *besztercei* orth. iroda alelnöke. Pénteken temették Kolozvár társadalmának osztatlan részvéte mellett. Többek között **Glasner Akiba** kolozvári, **Ullmann Salamon** besztercei, **Halpert Salamon** nagysomkuti főrabbi búcsúztatták Erdély zsidóságának e nagy fiát. — **חנצב"ה**

Családi hírek

Stern Janka Komárom, Goldberger Aron, Tiszabercel-Nyiregyháza jegyesek.

Hartstein Rózsa, Budapest, Klein Hugó rabbi, Cleveland, jegyesek.

Fischer Károly felsőgallai kántor leánya, Bözsike és Carl Rose építész Newyorkban házasságot kötöttek.

*

Stern Elluskának (Nagygyeny) Grünwald Jenővel, egyesületünk érdemes tagjával történt eljegyzése alkalmából a legőszintébb mazeltovt kíván a Tiferesz Bachurim, Győr.

Szerkesztői üzenetek

RABBI. 1. Rabbi nem lehet, akinek 4 középiskolai képzettsége nincs, dajon igen, de utóbbi esetben a kérdéses ügyben minden a hatóság jóindulatától függ. 2. Nem tételezhetjük fel, hogy valakit pájesze miatt kiüldöz egy rabbi. — POZSONYI TALMUDISTA. A szfórim ügyében forduljon Schwarz Zsigmondhoz, Kisvárdra. Cikkét nem közöljük. — K. H. PATROHA. Előfizetése október 1-én jár le. — L. N.: Nagy ünnepekre való beszéde ügyében forduljon idejekorán Braun Izr. rabbihoz, Szövetség u. 43.

(x) Külös ruha chlor nélkül mosva. Női és estiruhák festése és speciális tisztítása. FAVORIT vegytisztító, Laudon u. 12. Tel. A. 270-14.

A Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának elnöksége, valamint a VI. izr. községkerület elöljárósága mélyszégyenű fájdalommal jelenti, hogy az Országos Iroda ügyvezető elnöke, valamint a VI. községkerület elnökhelyettese,

Dr. Eulenberg Salamon
adv. tan. úr

a köznek és felekezete közjavanak szentelt tevékeny és munkás életének 78. évében elhalálozott.

Egy nagy és komoly munkában töltött közéleti pályán, a legnehezebb és legválságosabb időkben vállalta a megdicsőült férfiú a felekezet ügyeinek intenzív szolgálatát. Mélyszégyenű tudással, nemes lelkesedéssel és hite iránti igaz szeretettel állott a felekezet ügyeinek szolgálatában és munkásságával az egész felekezetet nagy hála kötelezte. A magyar zsidóság és intézményei hála kegyelettel fogják a megdicsőült férfiúnak emlékét megőrizni.

A megboldogult férfiú tetemét f. hó 20-án, szerdán d. e. 12 órakor a rákoskeresztúri izr. temetőben örök nyugalomra helyeztük.

Áldás és béke hamvaira!

Budapest, 1930 augusztus havában.

(x) Ing, gallér és fehérnemű tisztítás FAVORIT-nál, Laudon u. 12. Tel. A. 270-14.

Orsz. Tomché Jesivós Egyesület, Győr

Postacsekkszám 40.530

A kim. összegekhez hozzájárultak:
A. vadász: Grosz Ignác 5, Grosz Sándor 3, Grosz Róza, özv. Weisz Zs.-né 2-2.

Apc: Jungreis Márton 10, Brieger Andor 5, Reich Samu, Frank Imre, Waktor Márton, Gutfreund Dezső, Mannheim József 2-2, Reich Armin, Waktor Adolf, Waktor Fülöp, Grünbaum Ö., Adler M., Mannheim S., Szofer Zs., Demény Zs., Jungreis Fr. 1-1, Ungar Izidor — 50.

Balmazújváros: Fried Menyhért főrabbi 2, Markovics J., Kaszírer I., Steinberger E. 5-5, Reiner L., Klein L., Szigeti R., Friedländer B., Grünhut M. 2-2, Gréger J., Spitzer J., Heisz S., Orenstein J., Schwartz S., Fohn B., Kornhauser M. D., Heisz A., Szécsi gyógyszerész, Schwartz A., Kohn M., Stein F., Gelbmann E., Steinberger H. 1-1, Glückmann Ch., Friedmann L. 0.50-0.50, Steinberger László 2.

B.-bős: Weisz M., 4, Riesner S., Rosenberg Gy., Klein A., Grün Testvérek 2-2, Klein J., Kun J., Grün P., Resovszky L., Weisz M., Rosenberg B., Scharf S., Horovics S.-né, Grosz E., Frommer L., Klein L., 1-1, Rosenberg S., 0.50.

Bolva: Moskovics M. 5.42, Kandel A. 3.38, Schreiber M. gyógyszerész 2, Steinbrecher I. 1.86, Kretsch L. 1.56, Dróth Testv. 1.34, Hartmann J. 1.16, Weidenfeld 0.94.

Budapest Haladás-imaház: Fischer Vilmos rabbi 1, Elöljáróság 5, Radó Lipót, Schuhlfield Izidor 1-1.

Büdszentmihály: Rottenberg L. 0.50, Freimann Áron 8.50, Weinberger M., 4.50, Kohn G. 4, Löwy G., Friedmann L., Weisz H., Rosenberg J., Klein Ign., Weinberger M., 3-3, Braun M., Klein J., Burger B., Schwartz E., Kohn S., Kain L., Gold F., Grossz I., Weil D. 2-2, Mitelmann S., Helfersohn A., Helferson E., Klein E., Klein H., Weinberger D., Wiesner Á., Schäffer J., Orenstein I., Fülöp I., Adler J., Krausz L., Friedmann M., Mandel M., Berger M., Grosz M., Kersch F., Adler Hermann, Friedmann Á., Bauer B., Ungár S., Gancz S., Schwartz M., Wiesner M., Goldberger B., Kohn L., Kirsch J., Stern M., Schwartz M., Wiesner M., Goldberger M., Róth N. E., Tischler J., Kirsch S., Grünfeld J., Teitelbaum M., Hermann Z., Löwy B. 1-1, Birón Gy., Öhlbaum A., Klein B., Schwartz H., Klein J., id. Engelmann M., Steinberger I., Löwy M., Berger S. 1.50-1.50, Grünwald I., Feig M., Sichermann H., Schlissel S., Friedmann F., Weisz A., ifj. Engelmann M., Fried M., Fischer M., Goldmann M., Engelmann E., Teitelbaum M., Berger J., Braun S.,

Grosz S., Schlisser F., Deutsch Z., Ungár B., Bokor Á., Weisz F. 0.50-0.50, Kisebb adományokból 0.48.

Czellőmők: Orth. Hitk.: Klein Izidor 11.40, Breuer Samu 9.30, Hoffmann M. 6.50, Singer M., 6.30, Steiner S., 5.20, Brandl J. 5, Weltner B. 4.90, Neustadt S. 4.60, Gottlieb I., Róth M. 4-4, Lessinger O. 3.70, Róth L., Kosztolitz M., 3.60-3.60, Szegál V. 3.20, Róth D. 3.50, Klein V. 2.88, Deutsch B. 2.80, Deutsch M., Buchsbaum B. 2.70-2.70, Lusztig M., Friedmann S., Eckstein J. 2.50-2.50, Bass V. 2.20, Fischer E. 2.10, Grünberger A. rabbi 2.18, Revitz L. 2, Rosenthal J. 1.54, Klein B., Grósz J. 1.50-1.50, Glück H. 1.18, Popper S., Wéber J., Günsberger M., Kerpel D., Goldschmid B., Kürschner S. 1-1, Kisebb adományokból 3.98.

Csenger: Lautmann Sámuel 10, Kaufmann A., Kaufmann N., Weisz József Tótfalu 5-5, Leichmann A., Klein B. 4-4, Kaufmann V., dr. Reinitz Herm. 3-3, Berger A., Berger M., Berger E., Hermann K., Kaufmann D., Kaufmann J., Katz K., Grünfeld M., Klein I., Groszmann J., Lichtmann M., Lichtmann V., Lichtmann A., Leichmann N., Reingewürtz L., Sámuel N., Weisz S., Schwartz M. 2-2, Gelber J. 2.50, Goldstein S. 1.50, Lichtmann S. 1.30, Bernáth Zsigmond, Diener N., Friedmann J., Friedmann B., Farkas J., Farkas H., dr. Kaufmann L., Katz L., Klein H., Groszmann M., Reingewürtz S., Reingewürtz J., Rosenberg M., Schwartz Á., Venyige G., Jungreis J. 1-1, Kisebb adományokból 1.30.

Csorna: Fleischmann Izidor 16.20, Rübner József 13.60, Hoffmann Kálmán 13.50, Gestetner Izidor 12.60, Rehberger Márton 11.40, Weisz Lipót g. k. 10.80, Kohn Mór 10, Moskovitz N. 9.50, Klein M. 8.40, Weisz Z. 8.20, Hoffmann Jak. 8.30, Weisz M. 6.80, Zechmeister K. 6.60, Klein Adolf 6.40, Porjesz A. 6.20, Gestetner Imre 6.40, Kohlmann J. 5.80, Donáth V. 5.60, Frankl I. 5.20, Berger L., Deutsch M., Friedmann D., Gestetner I., Galandauer M., Goldhammer S., Krausz K., Löwy Gy. dr. Neumann J., Dr. Révész M., Schlesinger A. 5-5, Stern D. 4.90, Gestetner A., Ötvös S. 4-4, Klein József 3.90, Berger K., Kohlmann S., Krausz M., Stern J. 3-3, Popper J. 2.90, Edelstein S., Gestetner L., Grünwald I., Hoffmann S., Handelsmann H., Krausz V., Löb L., Moskovitz H., dr. Molnár V., Neumann B. 2-2, Weisz J. 1.50, Bass Ign. 1.70, Fleischmann A., Klein Jenő, Kóth A., Paschkesz L., Weisz L., Wichter J., Weiler S. 1-1, Popper M., Ungar A. 0.50-0.50, Szofer M. 3, Kisebb adom. 3.12.

Diósgyőr: Stein Ferenc főrabbi 1.20, Fried Lajos Hámor 20.20, Gärtner Bertalan 12.50, Schwartz Áron 12, Czinn Ignác 6.20, Gáti J.,

A királyi vő

Írta: Dr. Lehmann

1. Fordította: Weisz M-n

Történetünk Litvánia egyik kis városában kezdődik, ahol Rabbi Sabszój Kajhén, a „Sach” híres szerzője lakott. Boldogan élt családjával mindaddig, míg felesége meg nem halt. Néhány évvel felesége halála után történt. Egy hideg őszi estén, mikor kislánya, a hatéves kis Eszter már nyugovóra tért és csak ő egyedül virasztott sárga faliánsai fölött, éles sikoly verte fel az elhagyott ucca kísérteties csendjét.

Jönnek a kozákok — csak ennyit hallott és máris karjára kapta betakart gyermekét és az erdő felé vette útját. Az éj sötét leple alatt sikerült a várostól messze levő erdőt elérnie.

Pénteki nap virradt és ő tehetetlenül, éhségtől, fáradtságtól elcsigázva ült gyermeke mellett az erdő átfagyott földjén, kegyér és víz nélkül. Rabbi Sabszój nem zugolódással fordult I-tenhez, hanem hosszu imájában fejezte ki halálját azért, hogy a biztos haláltól megmentette. Örömmel nézett a sáboszélé, mert bízott abban, hogy I-ten majd most is megsegíti, mint eddig.

De a sors még nem elégette meg szenvedéseit, mert amikor délután, az erdőben való egész napi bolyongás után visszatért gyermekéhez, azt megfagyva találta. Próbálta saját kabátjával melegíteni minden eredmény nélkül.

Alkonyodott. A szombat királynőjét akarta épen köszönteni, de már egyedül, mert azt hitte, hogy a gyermek megfagyott, amidőn háta mögött lódobogást hallott. Azt hitte, hogy kozákok jönnek és ezért, gyermekét visszahagyva, az erdő renetegébe menekült. Később, amikor már nem hallott lépteket, visszatért előbbi helyére, de gyerekeit már nem találta ott.

A sorscsapásoktól sujtott szegény apának ebbe is bele kellett nyugodni. A szép kis Eszter, Rabbi Sabszój leánya, a királyi udvarba került. Amikor apja őt elhagyta, nem a kozákok jöttek, hanem a király tért vissza kíséretével vadászatról és ő vette észre az erdei ösvényen fekvő alélt gyermeket. Mikor Eszter magához tért, már a királyi palota egyik szobájában találta magát. Miután Esz-

(Folyt. köv.)

ter felgyógyult, Évának, a király vele egykorú leányának játszópajtása lett. A két kisleány annyira összebarátkozott, hogy amikor arról volt szó, hogy Esztert egy zsidó hitközségnek adják át nevelés céljából, mivel Eszter zsidó létére a királyi udvarban nem maradhatott, Éva, a kis királyleány akadályozta meg e tervet. Az udvarban úgy döntöttek, hogy az udvari lelkész tanítsa és próbálja Esztert áttérésre rábírní. Eszter azonban vallásossága mellett annyira kitartott, hogy kénytelenek voltak egy zsidó asszonyt Eszter élelmezésével megbízni. Az, hogy a királyi udvarban egy zsidó leány lakik, azt ez az étel-hordó zsidó asszony mesélte úton-útfélen. Többen próbálkoztak Eszter közelébe férkőzni és származását megtudni, azonban meg volt tiltva bárkit is közelébe engedni.

A lelkész minden rábeszélése hiábavaló volt. Ezt jelentette a királynak is, aki azonban azon a véleményen volt, hogy ha Eszter majd megnő, akkor majd ő maga fogja kérni áttérését.

*

Az évek teltek. A gyerekek mindjobban megszerették egymást, amihez a következő eszt is hozzájárult: Történt egyszer, hogy kíséret nélkül játszadoztak lent a kertben. A játék végén Éva fáradtan hevert le a finom pázsitra, míg Eszter tovább foglalatokodott játékaiknak elrendezésével. Egy idő múlva a kis királyleány hirtelen sikoltozott. Eszter rémülten ugrott oda. Réműlete még csak fokozódott, amikor barátnője nyakán egy kigyót látott körültekerve. Okossága azonban nem hagyta cserben. Hirtelen ugrással elkapta Éva nyakáról a kigyót és messzire eldobta. A kis királyleány nem győzött hálalkodni, most már nemcsak játszópajtásának, hanem életmentőjének, hogy a nagy életveszedelemből őt megmentette. Ez esettől fogva Esztert is úgy tisztelték a királyi udvarban, mintha ő is a király gyermeke lenne. A király is még jobban megkedvelte Esztert és a legszebb ajándékokkal halmozta el. (Folyt. köv.)

Pályázatok

Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér.

A SÁTORALJAUJHELYI AUT. ORTH. IZR. HITKÖZSÉG A PÁSZ-KASUTÉSI JOGOT bérbeadni óhajtja. Érdeklődők szíveskedjenek szeptember hó 20-ig ajánlatukat aluljegyzett elnökséghez benyújtani. *Deutsch Adolf* elnök.

Ne csináltsdon új ruhát

magának az ünnepekre, mert régi ruháját újjáalakítja

FAVORIT

ruhafestő és vegytisztító üzem Telefonhívásra érte küldök és pontos időre hazaszállítom.

FAVORIT vegytisztító és kelmefestő LAUDON-UTCA 12.

Üzem PAULAY EDE-UTCA 51. Telefon: Aut. 270-14

Mély megilletődéssel és fájdalmas szívvel jelentjük, hogy felekezeti életünk egyik legrégebbi és legkiválóbb vezére, méltóságos

Dr. Eulenberg Salamon

m. kir. udvari tanácsos úr, a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának ügyvezető elnöke, a Pesti Izr. Hitközségnek hosszú időközön át volt előjárója és elnökhelyettese az isteni Gondviselés végzéséből ez év augusztus 17-én, rövid betegség után meghalt.

Alkotó, nagy és munkás élet zárult le fájdalmas elhunytával. Több, mint harminc esztendő óta vett részt hitközségünk és felekezeti életünk tevékenységében a Megbaldogult: előbb mint képviselőtestületünk tagja, majd 1904 óta mint választmányunk tagja, 1920-ban hivednk megbízalma hitközségünk előjárójává, 1925-ben hitközségünk elnökhelyettesévé választotta. A hitközség kulturszociális ügyosztályának megalkotása a ő nevéhez fűződik. A kultúra, a szociális fejlesztés, a szép, a nemes és a jó volt mindenkor munkálkodásának célja. Ezt szolgálta a Magyarországi Izraeliták Országos Irodájának élén is, melynek, mint ügyvezető elnöke, életének utolsó két esztendejét szentelte.

Megrendülve gyászoljuk elhunytát mindannyian. A Megbaldogult hitközségünk és a Pesti Chebra Kadisa halottjaként temettük és e hónap 20-án, szerdán déli 12 órakor a rákoskeresztúri izr. temető halottsházából kísértük utolsó útjára.

Emléke áldott és óni fog közöttünk! Budapest, 1930 augusztus 18. A Pesti Izr. Hitközség előjárósága, választmányra és képviselőtestületére.

Apróhirdetések

Hirdetési díjszabás: minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. *Allást keresők* szavankint 13, vastagon szedett betűkből 26 fillér. Apróhirdetések felvétele: Budapest, VII., Sipucca 10. — Jelíges levelek kettős borítékban válaszbélyeggel ugyanoda intézendők. — Apróhirdetések csak a díj előzetes lefizetése mellett közzölhetők.

HUSZONEGY esztendő óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. — Telefon. — cégnélküli levelezés.

KIZÁRÓLAG előkelő körökben, házasságokat legdiszkrétebben közvetít Meisels héber könyvkereskedés és tálibszövöde, Rombach-u. 8. A Rombach templommal szemben. — Bármily könyvek megvásárlásáért, levelezőlap hívásra, házhoz megyek.

JÓ HÁZBÓL való diákokat orthodox kóser ellátásra elfogad Blau Miksa, Budapest. Dob u. 32. II. 2.

KERESEK gyermekünk mellé szigorúan vallásos böchert. Ajánlatok Breuer Ignác, Nagycsákány címre kéretnek.

KÖNYV- ÉS PAPIRKERESKEDEÉS rendezett tanácsú városban, bevezetve, főuccán, állás elfoglalása miatt azonnal eladó, „Könyv” jelige.

SZIGORUAN vallásos, megbízható mindenestől keresek. Cím: Salgó, Vay Ádám u. 8.

HÁZVEZETŐNÖNEK ajánlkozik 30 éves magányos nő, szigorúan orthodox házba, esetleg gyermekek mellé. Ajánlatokat „Családias bánásmódról reflektál” jelige alatt a kiadóhivatal továbbít.

KELLEMS líris tenor hanggal rendelkező, előimádkozásban gyakorolt vallásos ember főünnepekre, lehetőleg orth. hitközségben, állást keres. Cím válaszlappal a kiadóban.

Sirkövek Adler J. sirkőraktárában
Telefon: József 364-20.
Budapest, Károly-körut 7. és Rombach ucca 4.

GARANTIERT כשר ספר תורה
mittelgross, gut erhalten, preiswert zu verkaufen. Zur Besichtigung bei Rabbiner Israel Braun, Budapest, VII., Szövetség u. 48.

MISKOLCON, a volt Blumberger-féle helyiségben *Engl* streng orth. kóser étkezdéje újra megnyilt.

BUDAPESTEN a legismertebb orth. kóser kávéház és kifőzés 3 szobás lakással azonnal átadó. „3500 pengő” jelígre a kiadóba.

MAGYAR-NÉMET gyermekápolónő nagy gyakorlattal ujszülött-höz, azonnalra állást keres helyben vagy vidéken. Bébi-ruhamását vállal. Cím: Szövetség u. 4. földszint 10 ajtó.

KERESEK szeptember 1-ére orth. fiatalembert, ki *chümis-rasi, gemóret*; második, illetve negyedik elemít tanítani és vizsgáztatni tud. Gyakorlattal bírók előnyben. Teljes ellátás; fizetés meg egyezés szerint. Ajánlatához munkádési bizonyítvány mellékelendő. *Grosz Samu* földbirtokos, Nyírkércs, p. Nyírbakta.

KÜLÖNBEJÁRATU szoba egy-két fiatalemberek, olcsón kiadó. *Weisz Gyula*, Szentkirályi u. 4.

JELESEN érettségizett úrileány, okleveles tanítónő, elemi és középiskolai tanulók korrepetálását, vagy magántanítását elvállalja. Cím a kiadóban.

KELLEMEHANGÚ, fiatal kántor a nagyünnepekre állást keres. Cím a kiadóban.

KÜLÖNBEJÁRATU szoba egy-két fiatalemberek olcsón kiadó. Cím a kiadóban.

SIRKÖVEK minden kivételben legolcsóbb gyári áron *Schreiber Jakab* villanyerőre berendezett sirkőüzemében, *Debrecen*, Hunyadi-utca 14. sz.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos GROSZBERG JENŐ

Spatz Henrik könyvnyomdája Budapest, VII., Kertész-utca 21.

אללגעמיינע יידישע צייטונג

ב'ה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:

Groszberg Lipót ז"ל

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, VII., Sipucca 10. sz.

Telefon: J. 425-90. Csekkszám: 50.791.

Egész évre 20 pengő

Szerkeszti:

Groszberg Jenő

A Világkongresszus Berlinben

Vasárnap délelőtt $\frac{1}{2}$ 11 órakor nyilt meg Berlinben a *Somre-Sabosz Szövetség* első világkongresszusa. Ritkán gyültek egybe az utóbbi évtizedekben zsidó vezető személyiségek — az egész világból — oly nagy számban, mint ezen a gyülekezeten. A litván és lengyel képviselők mellett a francia, angol és amerikai zsidóság képviselői foglaltak helyet. Kb. 250 delegátus van jelen és ez-ekre menő közönség.

Elnöki megnyitó

Dr. Grünberg Sámuel (Berlin) a Világszövetség elnöke *soleim* alchem-szavakkal üdvözlö az egybegyülteket; köszönti a vallásos zsidóság vezetőit, a birodalmi, állami és városi hatóságok, a francia és olasz követség képviselőit; a különböző országok zsidó hitközségeinek és szervezeteinek kiküldötteit. Különös szeretettel és szívélyességgel köszönti a szentföldi delegátusokat. A következő üdvözlő szavakat intézi hozzájuk: *Bajáchem lesőlajm málaché háslajm* — legyetek szerettel üdvözölve ti, a béke apostolai.

Dr. Grünberg ezután vázolja a szövetség céljait. A szent nap megtartása — úgy mond — a vallási, etikai és szociális kihatásaival együtt a Szinájai kinyilatkoztatás egy alapvető parancsa. A zsidóságnak az életforrása és lelke a sabosz, ezt megvédelmezni a Szövetség feladata. Sajnos, a legtöbb ország kormánya elzárkózik a vasárnapi munkaszünetnek a zsidókkal szemben való enyhítése ellen.

A világkongresszus erről a helyről azt a szótatol intézi az összes kultur-nemzetekhez: Adjátok meg a zsidó vallásu polgároknak a lehetőséget, hogy szombatjukat megtarthassák!

Ami Angliában, Franciaországban és Hollandiában lehetséges, a többi

országokban is lehetséges kell, hogy legyen. Fekete felhők tornyosulnak a Szombat királynőjének égboltozatán, de mégis, a messzi távol nyugaton egy világító csillag sugarai kandeláknak. Az Océánon túl az 5 napos munkahét mozgalma alakult ki, amely a veszélybe jutott szombattal segítségére lehet. Szövetségünk egyik főfeladata lesz azon örködni, hogy a zsidóság jövője és reménye: az ifjúság, szombathű nevelésben részesüljön.

Ezután *Sobernheim* követségi tanácsos a birodalmi kormány nevében üdvözölte a kongresszust, majd a világ zsidósága nagy szövetségi kiküldötteinek köszöntő felszólalásai következtek.

Rosenheim (Frankfurt), az Aguda elnöke, szövetségének szerencsekívánatait tolmácsolja és az Aguda a szombat megvédésére irányuló munkájának anyagát a Világkongresszus rendelkezésére bocsátja.

Dr. *Pacifici* (Florence) héber beszédben az olasz zsidóság támogatását ajánlja fel a Szövetségnek. *Gutschächter* varsói rabbi a varsói, a legnagyobb kelet-európai hitközség és rabbinátus üdvözlő tolmácsolja. Felszóaltak még *Schapiro* fő-rabbi (Kovno), *Hartstark* rabbi (Lodz), a *radzimini rebbe* stb.

A vasárnap délutáni ülésen megalkotották a kongresszus vezetőségét: dr. Grünberg (Berlin) elnök; dr. *Drachmann* (Newyork), *Korein Dezső* (Budapest), *Schapiro* (Kovno), R. *Meyer Berlin* (Jeruzsálem), *Jacob Rosenheim* (Frankfurt) stb. társelnökök.

A délutáni ülés folyamán dr. *Rosenthal* kölni és dr. *Löwenstein* zürichi rabbi a naptárreform ellen szónokoltak. Utóbbi beszéde közben érkezett meg *Lucien Wolf* halálának híre. Szónok kerestlen szavakkal méltatta az elhunyt érdemeit.

Korein Dezső beszéde:

Az esti órákban *Korein Dezső* emelkedett szólásra. Témája: „Vasárnapi munkaszünet, egyházi- vagy szociálpolitika”. Feszült figyelemmel kísérték a kongresszus résztvevői a magyar delegátus igen érdekes előadását.

Bevezetőben a magyarországi *Somre Sabosz* üdvözlő tolmácsolja, majd logikusan felépített beszédeben a magyarországi szombattartó zsidóság érdekében 30 év óta kifejtett munkájának tapasztalatait fejtegeti. Míg régebben a vasárnap kizárólag egyházi munkaszüneti nap volt és főképpen csak keresztényekre volt korlátozva, addig a modern, a szombattartásra katasztrofálisan kiható vasárnapi munkaszüneti törvény lényegében azon alapszik, hogy az egyházi motívumokhoz szociálpolitikai okok járulnak. Ezáltal egy egységes egyház-szocialista front alakult, a teljes vasárnapi munkaszünet bevezetésére. Ennek kivételére tehát ugyancsak szociálpolitikai argumentumokkal lehet csak eredményesen harcolni. Ilyen argumentummal akadályoztatott még Magyarországon annak idején a teljes vasárnapi munkaszünet bevezetése; ugyancsak szociálpolitikai motívumokkal sikerült szónoknak Budapest törvényhatóságában keresztülvinni, hogy a főváros községi üzemében kb. 46.000 munkás heti bérért szombat helyett szerdán fizetik ki. A budapesti szombattartóknak ezáltal az az óriási előny áll elő, hogy az említett sokezer munkás bevásárlása nem koncentráldódik szombatra. Ennélfogva a „Somre Sabosz” szöv. feladata a szociális weekend- és antiálkoholista mozgalmakat támogatni.

Beszédének folyamán *Korein* viszapillantást vet a magyarországi vasárnapi munkaszünet kialakulására, a következőket mondja: